

III CẤU TRÚC SÁCH GIÁO KHOA HDTN 2 VÀ CẤU TRÚC MỘT CHỦ ĐỀ TRONG SÁCH

Mô hình cấu trúc SGK theo định hướng phát triển năng lực là mô hình hoạt động. Điều này phù hợp Thông tư 33/2017/TT-BGDĐT.

1. CẤU TRÚC SÁCH GIÁO KHOA HDTN 2

- Mục lục
- Lời nói đầu: Nhóm tác giả trình bày rõ ý nghĩa của từng mục nhỏ trong mỗi chủ đề của SGK để HS hiểu rõ nhiệm vụ của mình trong từng loại hình hoạt động (SHDC, HĐGDTCĐ, SHL).
- Kí hiệu dùng trong sách: Hướng dẫn HS hiểu ý nghĩa các kí hiệu và nhanh chóng nhận ra, làm theo chỉ dẫn trong khi hoạt động.
- 9 chủ đề trải nghiệm với 34 tuần hoạt động bao gồm trọn vẹn các mạch nội dung mà Chương trình quy định: Hoạt động hướng vào bản thân; Hoạt động hướng đến xã hội; Hoạt động hướng đến tự nhiên; Hoạt động hướng nghiệp. Các mạch nội dung này được triển khai thành những chủ đề cụ thể, nhỏ và thiết thực với HS lớp 2. Cách làm này tạo được mạch hoạt động mạch lạc, dễ theo dõi, vừa sức với HS khiến HS dễ nhớ thông điệp, dễ vận dụng các kĩ năng, kiến thức mới vào thực tế.
- Tuần 35 là tuần diễn ra các hoạt động tổng kết năm học và hoạt động lên kế hoạch trải nghiệm mùa hè của HS: Đây là điểm mới so với sách HDTN1. GV có thể tiến hành đánh giá kết quả trải nghiệm của HS thông qua HĐ này. Đây cũng là hoạt động được đề xuất để tạo động lực tiếp tục tham gia các HDTN trong kì nghỉ hè và năm học sau. Dưới hình thức là trải nghiệm tại lớp với chuyến đi của con tàu qua các hòn đảo, HS thể hiện lại những kĩ năng, kiến thức đã từng trải nghiệm, nhắc lại các “bí kíp” đã từng cùng thầy cô khám phá. Lớp 2, HS cần tăng cường rèn luyện kĩ năng lên kế hoạch và thực hiện kế hoạch. HS lên kế hoạch cho việc trải nghiệm trong hè. GV cần thảo luận chung với cả lớp để HS có thể chỉnh sửa kế hoạch sao cho gần nhất với thực tế. Nội dung trải nghiệm hè bao gồm: đi, làm, đọc và quan tâm đến sự phát triển của cơ thể mình (chiều cao, cân nặng).
- Thuật ngữ: Mục này nhằm sơ bộ giải thích cách hiểu những từ ngữ khó được sử dụng trong sách. HS hiểu sâu hơn qua cách dẫn dắt hoạt động của GV.

2. CẤU TRÚC MỖI CHỦ ĐỀ TRẢI NGHIỆM ĐƯỢC THỂ HIỆN TRONG SGK HDTN2

- Tên chủ đề: được tách ra từ bốn mạch nội dung lớn của Chương trình để dễ dàng đáp ứng linh hoạt các mục tiêu, yêu cầu cần đạt để ra.
- Mục tiêu: Trên thực tế, đây là yêu cầu cần đạt của các mạch nội dung mà chương trình quy định.
- Các tuần hoạt động trải nghiệm có nội dung đáp ứng mục tiêu đã đề ra.

- Đánh giá kết quả HĐTN ở mức độ thường xuyên: Những nội dung ở cuối một chủ đề trải nghiệm giúp HS tự nhận xét về hoạt động của mình: hoàn thành hay chưa hoàn thành. Nội dung tự đánh giá được đặt ở mức độ tăng dần độ thường xuyên của hoạt động: làm được một việc cụ thể; làm được nhiều công việc cụ thể; thường xuyên thực hiện hành động theo chủ đề hoặc ở mức cao hơn là lời cuốn được cộng đồng (bố mẹ, bạn bè, người thân, hàng xóm) cùng làm. Với thao tác đánh giá thường xuyên, HS được tạo điều kiện nhận xét mức độ hoàn thành nhiệm vụ của mình, của nhóm, của các nhóm khác thông qua việc thực hiện dự án. (Nhóm tác giả đã tham khảo Thông tư 27/2020/TT-BGDĐT đã sửa đổi, đồng thời dựa vào những hướng dẫn đánh giá kết quả HĐTN được mô tả kĩ lưỡng trong Chương trình GDPT 2018.)

Các góc độ đánh giá khác với các mức độ đánh giá thường xuyên, định kì từ phía GV và phụ huynh HS được trình bày cụ thể trong mục B của Phần Một – SGK.

3. CẤU TRÚC MỖI TUẦN TRẢI NGHIỆM

Tên tuần HĐTN: Được ghi thống nhất ở trên cùng để có định hướng tốt cho nội dung xuyên suốt của ba loại hình: SHDC, HĐGDTCĐ, SHL.

Sinh hoạt dưới cờ

Nội dung được các tác giả đề xuất theo chủ đề thống nhất để nhà trường và thầy cô lựa chọn cho phù hợp với điều kiện và nội dung giáo dục của trường, của địa phương trong thời điểm đó. Nội dung này không bắt buộc, chỉ là gợi ý, vì thế, không nhất thiết phải đồng nhất với nội dung SHDC đã trình bày ở SGK HĐTN1.

Tuy nhiên, trong SGK HĐTN2, nhóm tác giả đã có ý thức sắp xếp thứ tự các chủ đề theo dự kiến kế hoạch dạy học tương đối gắn gũi với nội dung SHDC của lớp 1, nhằm tạo cơ hội phát triển, mở rộng một số nội dung xuyên suốt các năm học, trong đó chú trọng những hoạt động khác nhau về mức độ tham gia của HS từng khối lớp.

Hoạt động giáo dục theo chủ đề

Trong mục này, các tác giả đã đề xuất nhiều dạng hoạt động phong phú, ứng với 4 thời điểm của HĐTN và cũng ứng với 4 bước:

- Khởi động (tương đương với mục Mở đầu trong các môn học): Thời điểm 1 của HĐTN, khi HS được gợi lại những kinh nghiệm cũ, kiến thức đã có, cảm xúc đã từng trải qua để tiếp cận vấn đề thực tế mới.
- Khám phá (tương đương với mục Kiến thức mới trong các môn học): Thời điểm 2 của HĐTN, khi HS dưới sự hướng dẫn của thầy cô tiến hành một hoạt động trải nghiệm, thông qua các giác quan và các thao tác tư duy, HS khám phá những nội dung trải nghiệm mà chương trình đưa ra.

- Mở rộng và tổng kết (tương đương với mục Luyện tập trong các môn học): Thời điểm 3 của HĐTN, khi các thầy cô mở rộng thêm tình huống, liên hệ thực tế cá nhân của HS, cùng HS khái quát các kĩ năng mới, kiến thức mới, tìm ra các “bí kíp” hỗ trợ việc trải nghiệm theo chủ đề.
- Vận dụng (Tương đương với mục Vận dụng trong các môn học, nhưng nội hàm không hoàn toàn giống nhau): Thời điểm 4 của HĐTN, khi HS sẵn sàng vận dụng những kĩ năng mới vào các HĐTN sau giờ học, cùng bạn bè, bố mẹ, người thân và cộng đồng. Ở mục này, HS lựa chọn, lên kế hoạch và tự cam kết thực hiện hành động.

Các tác giả không đưa hết các đề xuất của mình vào SGK HĐTN mà trình bày các đề xuất này một cách kĩ lưỡng trong SGK để tạo được sự linh hoạt, độ “mở” sáng tạo cho GV, giúp GV dễ dàng thực hiện theo quyết định của mình. Vì vậy, trong mục HĐGDTCĐ của SGK thường có 2 hoạt động với hình thức được lựa chọn trong số những hình thức hoạt động sau: trò chơi, điệu nhảy, bài hát, câu đố, thảo luận, vẽ, kể chuyện, diễn tiểu phẩm, đọc thơ, thí nghiệm và cùng tiến hành những việc làm cụ thể khác. Trong SGK, 4 thời điểm của HĐTN được bám sát hơn và hoạt động đưa ra phong phú hơn, nhưng cũng chỉ mang tính gợi ý chứ không áp đặt các thầy cô.

Sinh hoạt lớp

Ngoài hoạt động tổng kết tuần vẫn thường diễn ra trong các buổi SHL, HS sẽ tham gia hai hoạt động trải nghiệm khác:

- Phản hồi: Chia sẻ cảm xúc, kinh nghiệm cá nhân sau khi đã thực hiện các nhiệm vụ, hành động mà HS thu nhận được từ tiết HĐGDTCĐ.
- Hoạt động nhóm: HS cùng các bạn trong nhóm, tổ hoặc cả lớp thực hiện một hoạt động chung ở trên lớp hoặc trong khuôn viên trường, vận dụng những kĩ năng mới, kiến thức mới đã được khái quát từ tiết trải nghiệm trước. Đó có thể là các việc: Cùng thực hiện một công việc chung xây dựng trường, lớp như quét sân, tưới cây, nhổ cỏ, dọn dẹp lớp, trang trí tủ sách, trang trí tấm biển ghi khẩu hiệu kêu gọi bảo vệ môi trường; Cùng chơi những trò chơi vận động, trò chơi dân gian để tạo cảm giác thư giãn, vui vẻ, thoải mái, gắn gũi với tổ, với lớp hơn; Cùng nhau xây dựng kế hoạch thực hiện dự án – thường những dự án này sẽ được thực hiện ở một thời gian nhất định, không phải trong tiết trải nghiệm; Cùng nhau tập diễn kịch tương tác, đọc thơ tương tác, kể chuyện tương tác hoặc tập hát, múa, phân công nhau chuẩn bị cho các ngày hội của trường hoặc cho các buổi Sinh hoạt dưới cờ mà lớp mình được giao nhiệm vụ cùng các thầy cô dẫn dắt.

Hoạt động Cam kết hành động về nhà ứng với HĐSGH trong SGK (sau buổi SHL) là điều kiện hỗ trợ HS tiếp tục hành động, khắc phục khó khăn từng gặp, phát huy thành công của hoạt động trước để hành động đều đặn hơn, tạo cơ hội hành động trở thành thói quen, kĩ năng và lối sống tích cực của các em.